

Studia Bezpieczeństwa Narodowego
Zeszyt 34 (2024)
ISSN 2028-2677, s. 29-44
DOI: 10.37055/sbn/190933

Instytut Bezpieczeństwa i Obronności
Wydział Bezpieczeństwa, Logistyki i Zarządzania
Wojskowa Akademia Techniczna
w Warszawie

National Security Studies
Volume 34 (2024)
ISSN 2028-2677, pp. 29-44
DOI: 10.37055/sbn/190933

Institute of Security and Defense
Faculty of Security, Logistics and Management
Military University of Technology
in Warsaw

ROLA DZIELNICOWYCH POLICJI W EDUKACJI O ZAGROŻENIU ZAMACHEM TERRORYSTYCZNYM

THE ROLE OF DISTRICT POLICE IN EDUCATING ABOUT THE THREAT OF A TERRORIST ATTACK

Konrad Paweł Karasiński

ORCID: 0009-0002-6820-9284

Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

Abstrakt. W artykule omówiono strategie edukacyjne dla funkcjonariuszy Policji na stanowisku dzielnicowego oraz ich rolę w kontekście zagrożeń terroryzmem. Strategie te obejmują specjalistyczne szkolenia, kampanie informacyjne, współpracę z lokalnymi instytucjami, aktywność w mediach oraz przede wszystkim organizację spotkań społecznych z mieszkańcami. Celem tych działań jest zwiększenie świadomości społecznej oraz gotowości do ewentualnego reagowania na zagrożenia atakiem terrorystycznym na poziomie lokalnym. W związku z tym, że to dzielnicowi policji, realizując zadania w swoich rejonach służbowych, powyższymi aktywnościami związają zaufanie obywateli w stosunku do formacji w jakiej służą co jest kluczowe w sytuacjach zagrożenia, ponieważ podczas wypełniania swoich obowiązków wyżej wymienieni funkcjonariusze, będą bardziej kompetentnymi osobami w opinii lokalnych społeczności, które będą zwracać się z pomocą i poinformują o swoich aktualnych potrzebach. Wdrażanie tych strategii jest kluczowe dla skutecznej prewencji oraz reakcji na zagrożenia terrorystyczne. Celem artykułu jest zbadanie dostępności informacji w ogólnodostępnej literaturze dotyczącej roli dzielnicowego policji w edukacji w systemach zagrożenia zamachem terrorystycznym. W kontekście przedstawionej sytuacji, problem badawczy został sformułowany w formie pytania: jaką rolę pełnią dzielnicowi Policji w edukowaniu społeczności lokalnej w sytuacjach zagrożenia zamachem terrorystycznym oraz jakie strategie edukacyjne mogą być skuteczne w zwiększaniu świadomości oraz gotowości lokalnych społeczności? Hipoteza badawcza wskazuje, iż dzielnicowi policji mają istotny wpływ na edukację lokalnych społeczności w kontekście zagrożeń terrorystycznych, natomiast najskuteczniejszymi stosowanymi przez nich strategiami edukowania są wykłady i szkolenia. Mając na uwadze metody badawcze, w artykule skupiono się głównie na przeprowadzeniu analizy literatury z wykorzystaniem krytycznej analizy literatury przedmiotu. Określono kryteria selekcji oraz zakres tematyczny literatury naukowej dotyczącej roli pracy Policji w sytuacjach zagrożenia terrorystycznego. Analizując ogólnodostępne publikacje naukowe dotyczące omawianego tematu zauważono pomijanie roli dzielnicowego policji w edukowaniu społeczeństwa w zakresie terroryzmu. Dostępne źródła naukowe nie posiadały też satysfakcjonującej ilości omówionych strategii edukacyjnych, jednak wszystkie

podkreślały ogromne znaczenie Policji jako całości w zapobieganiu i ewentualnym reagowaniu na ataki terrorystyczne. Uzyskane wyniki wskazują na konieczność doskonalenia praktyki pracy dzielnicowych Policji oraz dalszego rozwijania strategii edukacyjnych.

Słowa kluczowe: Policja, dzielnicowy Policji, terroryzm, zagrożenie, edukacja

Abstract. The article discusses educational strategies for police officers in the position of district police officer and their role in the context of terrorism threats. These strategies include specialized training, information campaigns, cooperation with local institutions, media activity and, above all, organization of social meetings with residents. The aim of these activities is to increase public awareness and readiness to respond to the threat of a terrorist attack at the local level. Due to the fact that district police officers carry out tasks in their service areas, with the above-mentioned activities they increase citizens' trust in the formation in which they serve, which is crucial in emergency situations, because when fulfilling their duties, the above-mentioned officers will be more competent people in the opinion of local people. communities that will seek help and inform about their current needs. The implementation of these strategies is crucial for effective prevention and response to terrorist threats. The aim of the work is to examine the availability of information in publicly available literature regarding the role of the district police officer in education in terrorist attack threat systems. In the context of the presented situation, the research problem was formulated as a question: what role do district police officers play in educating the local community in situations of threat of a terrorist attack and what educational strategies can be effective in increasing the awareness and readiness of local communities? The research hypothesis of the work was formulated in terms of the fact that it is assumed that district police officers have a significant impact on the education of local communities in the context of terrorist threats, while the most effective educational strategies they use are lectures and training. Taking into account research methods, the article mainly focused on analyzing the literature using quantitative and qualitative methods. Selection criteria and the thematic scope of scientific literature on the role of the Police in situations of terrorist threat were determined. While analyzing publicly available scientific publications on the discussed topic, it was noticed that the role of the district police in educating the public about terrorism was noticed. The available scientific sources did not have a satisfactory number of educational strategies discussed, but all of them emphasized the enormous importance of the Police as a whole in preventing and possibly responding to terrorist attacks. The obtained results indicate the need to improve the work practices of district police officers and further develop educational strategies.

Keywords: Police, district police officer, terrorism, danger, education

Wprowadzenie

Terroryzm posiada bardzo długą historię, który jako metoda walki politycznej był wykorzystywany w epokach ery starożytnej, średniowiecznej oraz nowożytnej. Istniały okresy podczas których w pewnych państwach terror z którego terroryzm korzysta był codziennością (Zubrzycki, W., 2017. *Tak Zwany terroryzm*, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, s. 20). Era współczesna terroryzmu rozpoczęła się wydarzeniami z 11 września 2001 roku atakiem na World Trade Center oraz na budynek Pentagonu (Hołyst, B., 2015. *Bezpieczeństwo społeczeństwa*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo naukowe, s. 492–493). Pojęcie terroryzmu jest bardzo ciężkie do jednoznacznego zdefiniowania w związku z czym, autorzy opisujący to zjawisko starają się rozpatrywać ów problem we właściwych dla siebie obszarach, dlatego też stosują różnorodne podejście w celu uchwycenia jego istoty. Nie ulega jednak wątpliwości, że niebezpieczeństwo atakiem terrorystycznym w obecnych

czasach jest wysokie (Adamczuk, M., 2011. Rodzimy terroryzm jako zjawisko zagrażające bezpieczeństwu w Europie, *Bezpieczeństwo narodowe*, nr 1(17), s. 61). Terroryzm stanowi poważne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi. W naszym kraju na straży wyżej wymienionych wartości powołanych przez państwo zostało wiele instytucji z których jedną z głównych jest Policja. W 1990 roku na mocy Ustawy o Policji została utworzona uzbrojona i umundurowana formacja, przeznaczona do służby społeczeństwu, ochrony ludzi oraz utrzymywania porządku i bezpieczeństwa publicznego (Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, z późn. zm.), rozdział 1, art. 1, pkt 1). Policja składa się z różnych rodzajów służb z których można wyróżnić pion prewencyjny w skład którego wchodzi dzielnicowi. Są to policjanci którzy utrzymują bezpośredni kontakt w swoich rejonach ze społecznością lokalną. Rozpoznają oczekiwania i potrzeby w zakresie szeroko pojmowanego bezpieczeństwa (zarówno indywidualnego jak również publicznego). Swoimi działaniami znacząco wpływają na bezpieczeństwo w podległym im rejonie służbowym.

Pracę dzielnicowych reguluje Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 roku. Określa ono przede wszystkim metody i formy wykonywania zadań przez dzielnicowego jak również organizację i sposób pełnienia przez niego służby obchodowej (Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 roku w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych, rozdział 1, par. 1). Do głównych obowiązków dzielnicowego należy między innymi prowadzenie rozpoznania w przydzielonym rejonie służbowym pod kątem terenowym, osobowym jak również analizowanie zjawisk i zdarzeń, które mają istotny wpływ na bezpieczeństwo i porządek publiczny. Jako funkcjonariusze policji reagują również na przestępstwa i wykroczenia oraz ściągają ich sprawców. Dzielnicowi realizują zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz profilaktyki społecznej. Dodatkowo dokonują oni wywiadów i ustaleń na rzecz podmiotów uprawnionych takich jak między innymi Prokuratura i Sąd.

W związku z tym, iż zagrożenie terrorystyczne w czasach obecnych ma charakter masowy oraz powszechny, koniecznym jest podnoszenie świadomości społeczeństwa i przygotowanie do odpowiedniego reagowania na to niebezpieczeństwo (Szafrąnska, E., Szafrąnski, J., 2014. Edukacja na rzecz bezpieczeństwa, „*Journal of Modern Science*”, nr 21(2), s. 211–233). Jak również stwierdza Kuba Jałoszyński „na zagrożenie Polski terroryzmem wpływa ogólna sytuacja polityczno-militarna w Europie i na świecie, przede wszystkim jednak wciąż zmieniające się położenie geopolityczne naszego kraju, stanowiące wypadkową obszarów i zagrożeń, jakie mogą bezpośrednio wpływać na stan naszego bezpieczeństwa. Do 1990 roku nie uważano Polski za kraj zagrożony przez międzynarodowy terroryzm, ponieważ ówczesne ugrupowania terrorystyczne działające w Europie Zachodniej oraz na Bliskim Wschodzie były uzbrajane i szkolone przez Związek Sowiecki oraz kilka z istniejących wówczas państw socjalistycznych (...) Obecnie zmiany polityczne i militarne zachodzące nie tylko w Europie Środkowej,

ale na całym świecie mają ogromny wpływ na bezpieczeństwo Polski” (Jałoszyński, K., 2008. Współczesny wymiar antyterroryzmu, Warszawa, Wyd. TRIO, s. 11).

W związku z powyższym celem artykułu jest przedstawienie roli dzielnicowych policji w kontekście zagrożenia zamachem terrorystycznym jak również zaprezentowanie sposobów edukacji, mogących wspierać lokalne społeczności w radzeniu sobie z wyżej wymienionym wyzwaniem. Analizując istniejące badania, studia przypadków oraz strategii praktycznych, artykuł ma dostarczyć precyzyjne zrozumienie roli dzielnicowych Policji a także najodpowiedniejszych strategii w edukowaniu społeczności lokalnych w sytuacjach zagrożenia terrorystycznego.

Chcąc osiągnąć cel publikacji, zastosowano wieloetapową strategię badawczą. Artykuł będzie skupiony na identyfikacji roli dzielnicowych Policji w kontekście zagrożenia terrorystycznego jak również podejmowanych działań celem zapobiegania oraz reagowania na potencjalne zagrożenia analizując istniejące już badania, studia przypadków a także praktyki policyjne. Elementem kluczowym strategii badawczej jest również analiza strategii edukacyjnych, które mogą być stosowane przez funkcjonariuszy policji w celu zwiększania świadomości jak też gotowości lokalnych społeczności.

Zatem główne pytanie badawcze brzmi: Jaką rolę pełnią dzielnicowi Policji w edukowaniu społeczności lokalnej w sytuacjach zagrożenia zamachem terrorystycznym oraz jakie strategie edukacyjne mogą być skuteczne w zwiększaniu świadomości oraz gotowości lokalnych społeczności?

Ocena aktualnego stanu wiedzy

Analizując literaturę dotyczącą roli policji w systemach bezpieczeństwa oraz zwalczaniu zagrożeń terrorystycznych, można zauważyć, iż ich autorzy stwierdzają duży wpływ pracy Policji na podniesienie poziomu ochrony i wiedzy obywateli. Krzysztof Justyński stwierdza ogromne oddziaływanie w kształceniu funkcjonariuszy, którzy wiedzą jak zachować się w sytuacjach kryzysowych tym samym zwiększając poziom zapobiegania i reagowania na ewentualne niebezpieczeństwo (Justyński, K., 2020. Cooperation Between Local Police Units and the Police Academy in Szczytno, Internal Security, Special Issue, s. 49-57).

Policja powołana jest do zapewnienia bezpieczeństwa. Działalność w tym obszarze nie ogranicza się tylko do ochrony fizycznej lub ścigania sprawców przestępstw lub wykroczeń. Zawiera w sobie także wiele innych przedsięwzięć takich jak np. pokazy, prezentacje, konferencje, seminaria i warsztaty, podczas których można wpływać na wychowanie społeczne i świadomość w zakresie omawianego tematu terroryzmu (Kochańczyk, R., 2020. Activities of Police Schools in the Field of Public Security, Internal Security, Special Issue, s. 61-68). To właśnie między innymi dzielnicowi w swoich społecznościach lokalnych realizują wydarzenia w trakcie których

kształcą obywateli, zwracają uwagę na niebezpieczeństwa jak również słuchają potrzeb mieszkańców i ewentualnie mogą odpowiednio na nie zareagować. W swojej pracy Jadwiga Stawnicka opisującą ewolucję priorytetów Komendanta Głównego Policji w kontekście zarządzania strategicznego w Policji zaznaczyła, że w obrębie trzeciego priorytetu działania Policji jest doskonalenie przygotowań Policji do działań w sytuacjach kryzysowych, gdzie wskazano konieczność kształcenia i edukacji funkcjonariuszy do reagowania w sytuacjach zagrożenia terrorystycznego (Stawnicka, J., 2020. *Ewolucja priorytetów Komendanta Głównego Policji w kontekście zarządzania strategicznego w Policji, Zarządzanie zmianą innowacje – organizacje – bezpieczeństwo*, Wydawnictwo Naukowe Up, s. 163-185). W związku z powyższym można stwierdzić, że centralny organ administracji rządowej, właściwy w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi jak również utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego zwraca uwagę na ewentualne zagrożenia atakiem terrorystycznym i jest zobowiązany do edukowania policjantów w tym zakresie.

W Polsce na poziomie ustawowym odpowiedzialność za zwalczanie terroryzmu przypisano Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Jednak należy uwzględnić fakt, że do zadań Policji należy przede wszystkim ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia, jak również ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym w środkach komunikacji i transportu publicznego, które w momencie aktów terrorystycznych są zagrożone. Ponadto w polskim prawie karnym zostało spenalizowane przestępstwo o charakterze terrorystycznym tj. Art. 115 par. 20 (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks Karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553, z późn. zm.), rozdział 14, art. 115, par. 20). Policjanci mają również możliwość użyć broni palną w stosunku do osób które popełniły bądź są podejrzane o powyższe przestępstwo. Warunki takiego wykorzystania broni palnej opisane zostały w art. 45 ustawy o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. 2013 poz. 628, z późn. zm.), rozdział 3, art. 45). Jak pisze Robert Otczyk “w prawie resortowym, w aktach kierowania oraz w aktach normatywnych Komendanta Głównego Policji zagadnienia związane ze zwalczaniem terroryzmu są wyartykułowane wprost. W zarządzeniu nr 1041 Komendanta Głównego Policji z dnia 28 września 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania komend, komisariatów i innych jednostek organizacyjnych policji zadania związane z przeciwdziałaniem terroryzmowi są przypisane odpowiednim strukturom tej formacji” (Otczyk, R., 2015. *SPAP we Wrocławiu Zadania policji w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi Acta Universitatis Wratislaviensis no 3692 Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem 37, nr 3 Wrocław 2015 s. 49*).

Ten sam autor opisuje również, że policjanci zajmujący się prewencją nastawieni są na dialog z różnymi środowiskami, uczestniczą w wydarzeniach organizowanych przez lokalne społeczności bądź sami przeprowadzają spotkania, podczas których starają się przekazywać wiedzę z zakresu bezpieczeństwa. Obejmuje ona z pozoru

zagadnienia trywialne jak na przykład organizowanie pomocy sąsiedzkiej, informowanie o miejscach w których można uzyskać pomoc, zabezpieczanie mienia przed kradzieżą, bądź też o tym w jaki sposób obywatel powinien zachować się w sytuacji kiedy jest świadkiem lub ofiarą przestępstwa. Podczas takich spotkań profilaktycznych przekazywana jest wiedza dotycząca sposobów zachowania się w przypadkach, kiedy to osoba staje się świadkiem zamachu terrorystycznego, bądź co gorsza ofiarą. Dodatkowo podczas przekazywania wiedzy podejmowane są zagadnienia z zakresu sposobów reagowania w sytuacji kiedy osoba będzie znajdować się w strefie działań policyjnych, jak postępować w momencie kiedy zostanie się zakładnikiem przestępców lub terrorystów oraz w stosunku do innych osób znajdujących się w podobnym położeniu. Schematy zachowania w powyższych przypadkach jak również instrukcje zostały uschematyzowane na odpowiednim stopniu ogólności. Wiedza ta jest ogólnodostępna, informacje na powyższy temat znaleźć można na stronach internetowych, jednak większość społeczeństwa nie korzysta z nich, co skutkuje niskim stanem wiedzy na ten temat. W związku z akcjami profilaktycznymi policji, których głównym elementem jest praca dzielnicowych edukowanie obywateli w zakresie terroryzmu przynosić może ogromne korzyści w momencie w którym dojdzie do faktycznego zagrożenia.

“Działalność edukacyjna prowadzona przez Policję w głównej mierze realizowana jest poprzez komendy miejskie i powiatowe. Spowodowane jest to dobrą znajomością lokalnego środowiska oraz potrzeb i problemów. Cele edukacyjne realizowane są głównie przez dzielnicowych (...)” (Riegert, D., Wachnik, M., 2016. Znaczenie edukacji dla bezpieczeństwa *Journal of Modern Science* tom 3/30/2016, s. 324).

Istniejące badania potwierdzają rolę pracy dzielnicowych Policji w zapobieganiu oraz reagowaniu na zagrożenia terrorystyczne. Wskazują również na potrzebę dalszego rozwoju jak również doskonalenia praktyki w tej dziedzinie. Pomimo pewnych ograniczeń, efekty pracy powyższych autorów stanowią solidną podstawę dla prowadzenia dalszych badań i praktyki policyjnej w obszarze terroryzmu.

Metodyka badawcza

Celem pracy jest zbadanie dostępności informacji w ogólnodostępnej literaturze dotyczącej roli dzielnicowej policji w edukacji w systemach zagrożenia zamachem terrorystycznym. W kontekście przedstawionej sytuacji, problem badawczy został sformułowany w formie pytania: jaką rolę pełnią dzielnicowi Policji w edukowaniu społeczności lokalnej w sytuacjach zagrożenia zamachem terrorystycznym oraz jakie strategie edukacyjne mogą być skuteczne w zwiększaniu świadomości oraz gotowości lokalnych społeczności? Hipoteza badawcza pracy została sformułowana w aspekcie tego, że zakłada się, że dzielnicowi policji mają istotny wpływ na edukację lokalnych społeczności w kontekście zagrożeń terrorystycznych,

natomiast najskuteczniejszymi stosowanymi przez nich strategiami edukowania są wykłady i szkolenia.

W celu rozwiązania głównego problemu badawczego skupiono się głównie na przeprowadzeniu analizy literatury z wykorzystaniem metod ilościowych i jakościowych. Jednym z pierwszych kroków było określenie kryteriów selekcji jak również zakresu tematycznego literatury naukowej dotyczącej roli pracy Policji w sytuacjach zagrożenia terrorystycznego. Wybór obejmował przede wszystkim artykuły publikowane w czasopiśmie polskich ale również zagranicznych, które są ogólnodostępne. W następnej kolejności dokonano przeglądu wybranych publikacji związanych z tematem badania. Selekcja materiałów odbywała się na podstawie ich dostępności, aktualności, istotności jak również adekwatności do tematu. Zastosowano metodę analizy i krytyki piśmiennictwa celem zidentyfikowania głównych pojęć i wyników występujących w wybranych artykułach. Na podstawie zebranych danych zidentyfikowano główne tendencje i luki w dotychczasowych badaniach nad tematem. W badaniu tym instrument badawczy obejmował arkusz analizy. Kompleksowe zastosowanie metodyki badawczej oraz analiza zebranej literatury naukowej umożliwiło zwiększenie świadomości dotyczącej istotności roli dzielnicowego Policji w kontekście zagrożeń terrorystycznych.

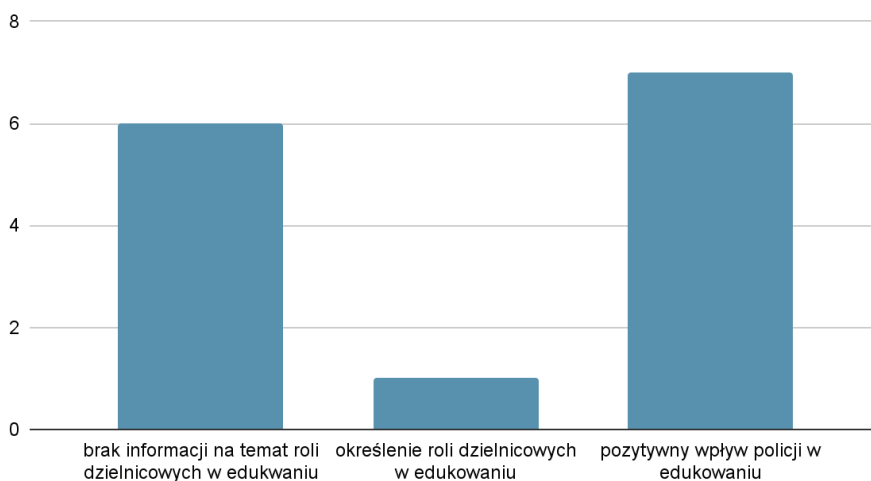
Analizując publikacje naukowe "Cooperation Between Local Police Units and the Police Academy in Szczytno" (Justyński, K., 2020. Cooperation Between Local Police Units and the Police Academy in Szczytno, Internal Security, Special Issue, s. 49-57) oraz "Activities of Police Schools in the Field of Public Security" (Kochańczyk, R., 2020. Activities of Police Schools in the Field of Public Security, Internal Security, Special Issue, s. 61-68), można zwrócić uwagę na fakt, że ich autorzy w głównej mierze skupiają się na tym, iż to szkolenia policji zarówno na kursach podstawowych jak i specjalistycznych wpływają na zwiększenie bezpieczeństwa obywateli w zakresie ataków terrorystycznych. Opisują również, że budynki przeznaczone do szkolenia słuchaczy, mogą być wykorzystywane do organizacji wydarzeń i spotkań na powyższy temat. Jednak nie biorą pod uwagę wpływu dzielnicowych policji, którzy aktywnie w swoich społecznościach lokalnych wpływają na podniesienie poziomu zarówno bezpieczeństwa jak i wiedzy obywateli. Natomiast w publikacji pt. "Ewolucja priorytetów Komendanta Głównego Policji w kontekście zarządzania strategicznego w Policji" (Stawnicka, J., 2020. Ewolucja priorytetów Komendanta Głównego Policji w kontekście zarządzania strategicznego w Policji, Zarządzanie zmianą innowacje – organizacje – bezpieczeństwo, Wydawnictwo Naukowe Up, s. 163-185) autorka skupia się na najwyższych szczeblach dowodzenia i planowania. Podkreśla rolę Policji jako instytucji w edukacji możliwych sytuacji zagrożenia zamachem terrorystycznym, jednakże nie opisuje ich sposobów i metod. Natomiast R. Otczyk w pracy zatytułowanej "Zadania policji w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi" (Otczyk, R., 2015. SPAP we Wrocławiu Zadania policji w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi Acta Universitatis Wratislaviensis No 3692 Studia nad

Autorytaryzmem i Totalitaryzmem 37, nr 3, Wrocław, s. 48-49) również dostrzega istotny wpływ funkcjonariuszy policji w przekazywaniu wiedzy, ale opisuje sposoby przekazywania informacji obywatelom takie jak właśnie spotkania i zajęcia. Jednak nie opisuje w tym istotnej roli dzielnicowych Policji pomimo faktu, że większość tego typu wydarzeń organizowanych jest przez tych funkcjonariuszy. W pracy zatytułowanej „Charakterystyka systemu antyterrorystycznego w Polsce” autor skupia się przede wszystkim na opisanie systemu antyterrorystycznego jako ogół, wymieniając również Policję, jednakże skupia się przede wszystkim na jednostkach mających w swoich zadaniach obowiązek realizacji działań kontrterrorystycznych do których zalicza: Biuro Operacji Antyterrorystycznej Komendy Głównej Policji (BOA KGP), Samodzielne Pododdziały Antyterrorystyczne Policji (SPAP) oraz Sekcje Antyterrorystyczne Policji (SAT), jednak zaznacza istotny wpływ Policji jako całości w „umiejętności przekazywania społeczeństwu informacji dotyczących zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego, organizowania działalności profilaktyczno-prewencyjnej, określania celów zbieżnych z oczekiwaniami indywidualnymi i grupowymi w określonym środowisku” (Baczar, P., 2014. Charakterystyka systemu antyterrorystycznego w Polsce, Zeszyty naukowe nr 55, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Agrobiznesu w Łomży, s. 14-15). A. Drzewicz oraz S. Gliwa w swojej pracy „Znaczenie edukacji obywateli RP w świetle zagrożeń terrorystycznych” opisują istotną rolę w kształceniu społeczności lokalnych, przez ich przedstawicieli – władze samorządowe, które ich zdaniem posiadają ogromny potencjał w edukowaniu zarówno dzieci jak i młodzieży wymieniając m.in. organizowanie spotkań, wykładów i pogadanek przy wykorzystaniu policji (Drzewicz, A., Gliwa, S., 2017. Znaczenie edukacji obywateli RP w świetle zagrożeń terrorystycznych, Edukacja dla bezpieczeństwa, nr 1/2017 (34), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, s. 352-353). W większości przypadków w wydarzeniach tych udział biorą dzielnicowi. W pracy pod tytułem „Służba kontrterrorystyczna Policji” autor zwraca uwagę na opis służb policyjnych koncentrujących się na terytorium oraz powstałych ram formalno-prawnych w tym zakresie (Jałoszyński, K., 2019. Służba kontrterrorystyczna Policji, 133, Przegląd Policyjny, s. 5-11).

Analizując powyższy rysunek można zwrócić uwagę na to, że autorzy publikacji dostrzegają ogromny wpływ Policji na system bezpieczeństwa Polski i jej obywateli oraz w kształceniu społeczności pod kątem przeciwdziałania i reagowania na ewentualne niebezpieczeństwo wynikające z ataku terrorystycznego. Jednak tylko w czterech pracach zaznaczony jest wpływ organizowanych spotkań i wydarzeń przez Policję w ramach profilaktyki społecznej. W artykule pod tytułem “ Znaczenie edukacji dla bezpieczeństwa” (Riegert D., Wachnik M., 2016. Znaczenie edukacji dla bezpieczeństwa Journal of Modern Science tom 3/30/2016, s. 317–333) autorki jako jedyne stwierdziły, iż cele edukacyjne Policji jako instytucji są głównie realizowane przez dzielnicowych. Spowodowane jest to zapewne tym, iż osoby które podejmują

się tworzenia publikacji na ten temat skupiają się głównie na innych aspektach pracy Policji w kontekście terroryzmu jak na przykład strategię zarządzania czy też działania specjalistycznych jednostek antyterrorystycznych. W związku z powyższym omijają rolę dzielnicowych Policji, gdyż wyżej wymienieni funkcjonariusze zazwyczaj zajmują się bardziej rutynowymi obowiązkami w swoich podległych rejonach służbowych. Dodatkowo autorzy nie posiadają wystarczających informacji na temat pracy dzielnicowych, czy też nie są zaznajomieni z ich rolą w społeczeństwie. Mogą również nie zdawać sobie sprawy z potencjalnego wkładu tych policjantów we wkład w zwalczanie i zapobieganie terroryzmu. To prawdopodobnie prowadzi do uwzględnienia tej grupy funkcjonariuszy w ich pracach. Autorzy mogą mieć również trudności w uzyskaniu dostępu do danych i materiałów badawczych dotyczących pracy dzielnicowych Policji, co w następnej kolejności prowadzi do pomijania tej grupy policjantów w analizach. Jednak należy podkreślić rolę dzielnicowych Policji w zwalczaniu terroryzmu, gdyż jest bardzo istotna w szczególności jeżeli chodzi o prewencję oraz wczesne wykrywanie podejrzanych zachowań w lokalnych społecznościach.

ilość pozycji

Rys. 1. Analiza wybranych publikacji dotyczących roli Policji na potrzeby edukacji w sytuacjach zagrożenia zamachem terrorystycznym

Źródło: Opracowanie własne

W powyższych publikacjach literackich, nie było również określonej metodyki prowadzenia edukacji co jest kluczowe w przekazywaniu wiedzy. Żaden z autorów nie skupił się na trudnościach związanych z tym zagadnieniem, mimo tego, że

sposób przekazywania wiedzy w zależności od odbiorców może być inny. Policja jako formacja posiada wiele obowiązków do realizowania w związku z czym dzielnicowi Policji również wraz z rozwojem społeczeństwa posiadają coraz większe obciążenie co może negatywnie wpływać nie tylko na edukowanie obywateli ale również na poziom bezpieczeństwa na terenie państwa.

Dyskusja wyników

Z powyższej analizy wynika, że w większości dostępnych źródeł rola dzielnicowego w czynnościach związanych w przeciwdziałaniu atakom terrorystycznym jest pomijana. W głównej mierze uwaga kierowana jest na edukację, którą prowadzi szeroko pojęta instytucja Policji jako całość. Funkcja dzielnicowego nie jest wyróżniana pomimo, iż to dzielnicowi Policji są funkcjonariuszami najbliższymi lokalnej społeczności. To oni posiadają wiedzę w jaki sposób przekazywać trudne informacje tak by nie wzbudzać lęku i paniki.

Rys. 2. Dzielnicowy w trakcie przeprowadzania zajęć w szkole

Źródło: Archiwum prywatne autora

Dzielnicowi podczas monitorowania działalności jak również zachowań mieszkańców w podległych im rejonach służbowych mogą zauważyć potencjalne sygnały zagrożenia atakiem terrorystycznym. Gromadząc informację na temat prawdopodobnego niebezpieczeństwa na terenie swojej dzielnicy mają obowiązek przekazać je odpowiednim organom. Współpracując ze społecznością lokalną budują zaufanie które jest kluczowe w zapobieganiu terroryzmowi. Dzielnicowi mogą organizować spotkania, programy edukacyjne czy warsztaty dotyczące bezpieczeństwa. Tego rodzaju wydarzenia są odpowiedzią na potrzeby mieszkańców. Podczas nich głównym zadaniem jest przekazanie istotnych informacji, szeroko pojęta edukacja oraz omawianie bieżących problemów. Na rys. nr 2 przedstawiony jest dzielnicowy w trakcie edukowania na temat bezpieczeństwa uczniów szkoły mieszczącej się w rejonie służbowym policjanta.

Regularne patrole i obchody dzielnicowych pozwalają na obserwowanie sytuacji i zachowań w rejonie, co może być pomocne w wykrywaniu podejrzanych działań jak i osób. W związku z tym, iż to właśnie dzielnicowi są osobami pierwszego kontaktu w sytuacjach zagrożenia, istotnym jest, aby posiadali specjalistyczną wiedzę i przygotowanie do szybkiego reagowania jak również alarmowania odpowiednich służb. Współpracując z lokalnymi władzami i instytucjami wymieniają się informacjami oraz w przypadku zagrożenia terrorystycznego wspólnie mogą koordynować działania mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa. W sytuacji posiadanych podejrzeń o potencjalnym niebezpieczeństwie mieszkańcy podległego rejonu służbowego policjanta mogą kontaktować się z dzielnicowym, który odpowiednio zareaguje jak i interweniuje. W związku z tym, że funkcjonariusze tej grupy mają przydzielony rejon służbowy w którym wykonują swoje obowiązki oraz aktywnie uczestniczą w spotkaniach lokalnych, imprezach okolicznościowych i innych działaniach społecznych poprzez bezpośredni kontakt i interakcje z mieszkańcami są włączani do społeczności i akceptowani. Angażując się w budowę relacji ze społecznością lokalną, słuchając ich potrzeb oraz ewentualnych obaw, jak również reagując na sygnały społeczne są skuteczniejsi od innych funkcjonariuszy w budowaniu zaufania. Należy również pamiętać o tym, że dzielnicowi Policji z reguły są już doświadczonymi policjantami, którzy pełnią służbę od kilku lat w związku z czym posiadają większe doświadczenie jak również wiedzę w rozwiązywaniu problemów i komunikacji międzyludzkiej. Tym samym przeprowadzane przez nich interwencje są bardziej skuteczne co również wpływa na postrzeganie ich pracy przez mieszkańców w pozytywny sposób. Zaufanie społeczne jest fundamentem skuteczności całości Policji na poziomie lokalnym oraz kluczowym czynnikiem wpływającym na bezpieczeństwo i dobrostan społeczności. Na rys. nr 3 przedstawiona jest praca dzielnicowych podczas spotkania z mieszkańcami podległych im rejonów służbowych.

Rys. 3. Dzielnicowi podczas spotkania ze społecznością lokalną na temat oszustw

Źródło: Archiwum prywatne autora

Pomimo pełnienia przez dzielnicowych Policji tak istotnej roli w całym systemie kształcenia jest ona bagatelizowana. Funkcjonariusze muszą samodzielnie mierzyć się z ograniczeniami jakie napotykają w trakcie pełnienia służby. Przede wszystkim istnieje możliwość nieposiadania przez dzielnicowych specjalistycznej wiedzy z uwagi na fakt, że nie są wysyłani na szkolenia. Jest to spowodowane dużą ilością wakatów w Policji i sporym zapotrzebowaniem osób mogących pełnić służbę. W wielu miastach na terenie Polski dzielnicowi nie tylko pełnią służbę dochodową ale również patrolową. Skutkuje to pochłanianiem czasu pracy dzielnicowych w trakcie którego byłoby możliwe zorganizowanie i przeprowadzenie spotkania ze społeczeństwem. Wynika to również z tego, iż rejony wyznaczone dzielnicowym są zawsze obsadzone przez funkcjonariuszy, mimo braków kadrowych w ogniach patrolowo-interwencyjnych. Powoduje to nadmierne obciążenie dzielnicowych co w przyszłości może doprowadzić do wypalenia zawodowego. Przemęczenie może prowadzić do popełniania błędów i zaniedbań, co może mieć poważne konsekwencje, zwłaszcza w kontekście pracy dzielnicowych. Ze względu na zbyt duże obciążenie nadprogramowymi obowiązkami funkcjonariusze szybko mogą stracić motywację do dalszej pracy. Ponadto mieszkańcy mogą utracić zaufanie do dzielnicowych,

którzy pomimo zgłoszeń stawiając się na umówione spotkania nie poświęcają danej osobie wystarczająco dużo czasu. Warto jednak podkreślić, iż mimo tych wszystkich ograniczeń, dzielnicowi Policji odgrywają kluczową rolę w edukacji społeczności lokalnych o zagrożeniach terroryzmem poprzez budowanie zaufania, przekazywania istotnych informacji jak również współpracę z lokalnymi instytucjami i organizacjami społecznymi. Istotnym jest więc dążenie do przezwyciężenia tych ograniczeń aby skutecznie zapobiegać i reagować na zagrożenia terrorystyczne na poziomie lokalnym.

Aby dzielnicowy mógł w sposób właściwy realizować swoją funkcję w społeczeństwie, należy podjąć szereg działań systemowych takich jak regularne szkolenia i aktualizacja wiedzy potrzebnej do pracy funkcjonariuszy. Ponadto ważne jest wprowadzenie programów mających na celu zapobieganie wypaleniu zawodowemu poprzez odpowiednie zarządzanie obciążeniem pracą i promocję zdrowego stylu życia. Zastosowanie się do powyższych działań systemowych może przyczynić się do tego, że dzielnicowi będą w stanie skuteczniej realizować swoje zadania, co z kolei wpłynie pozytywnie na bezpieczeństwo i jakość życia mieszkańców.

Do najczęstszych strategii edukacyjnych wykorzystywanych przez dzielnicowych Policji można wyróżnić dyskusję oraz wykład, gdyż dają one największe efekty. Należy również wspomnieć o aktywności tej grupy funkcjonariuszy w większych miejscowościach w lokalnych mediach jakim jest na przykład radio, które wykorzystywane jest do szerzenia informacji na określony temat. Dzielnicowi Policji w ten sposób przekazują informację o działaniach Policji w obszarze prewencji.

Funkcjonariusze z tej grupy powinni posiadać odpowiednie doświadczenie oraz wiedzę w jaki sposób edukować różne grupy wiekowe, ponieważ wymaga to zróżnicowanego podejścia oraz stosowania różnych metod uwzględniając przy tym cechy jak również potrzeby każdej z grup wiekowych. Podstawowy podział grup wiekowych z którymi pracują dzielnicowi dzieli się na:

- młodzież;
- dorosłych;
- seniorów.

W przypadku przekazywania wiedzy młodzieży warto przygotować interaktywne warsztaty, projekty społeczne, konkursy oraz prezentacje multimedialne. Pokazywanie sprzętu wykorzystywanego w służbie przez policjantów ciekawi omawianą grupę wiekową, co zwiększa ich skupienie oraz utrwalanie wiedzy. Młodzież bardzo dobrze reaguje na interaktywne formy nauki oraz preferuje aktywność. Natomiast dorośli są bardziej skłonni do uczestniczenia w spotkaniach i szkoleniach formalnych. Istotnym jest aby dzielnicowi Policji dostosowywali przekazywaną wiedzę do codziennych doświadczeń i obaw tej grupy wiekowej. W trakcie spotkań czy szkoleń z seniorami funkcjonariusze Policji potrzebują przede wszystkim cierpliwości i zrozumienia, aby skutecznie komunikować się z tą grupą biorąc pod uwagę ewentualne problemy zdrowotne takie jak trudności ze słuchem, w poruszaniu się.

Seniorzy mogą preferować spokojne i jak w przypadku dorosłych formalne spotkania. Należy również pamiętać, o tym, że osoby starsze potrzebują czasem porozmawiać z policjantem, opowiedzieć o swoich problemach, w wyniku czego muszą czuć się wysłuchane oraz to, że ich problem nie jest bagatelizowany. Edukacja powyższych grup wiekowych w społecznościach lokalnych wymaga od dzielnicowych Policji elastycznego podejścia oraz zastosowania różnych metod, uwzględniających różne potrzeby i preferencje odbiorców, gdyż budują tym samym więzi z mieszkańcami rejonu służbowego co skutkuje większymi efektami w promowaniu i edukowaniu bezpieczeństwa.

W związku z tym istotnym jest dalsze pogłębianie wiedzy i rozwoju badań nad rolą i skutecznością dzielnicowych Policji w kontekście zagrożeń terrorystycznych. Należałoby utworzyć specjalistyczne programy szkoleniowe dla dzielnicowych, podczas których uzyskaliby potrzebną im wiedzę teoretyczną jak również sposób w jaki najefektywniej przekazywać ją lokalnym społeczności, tak aby wzmocnić współpracę między Policją a obywatelami.

Wnioski

Artykuł miał na celu zbadanie roli pracy dzielnicowych Policji w kontekście zagrożeń terrorystycznych oraz prezentację strategii edukacyjnych wspierających lokalne społeczności w momencie ewentualnego zaistnienia tego niebezpieczeństwa. Na podstawie przeglądu literatury oraz jej analizy, można wnioskować, iż rola Policji odgrywa rolę kluczową w zapobieganiu oraz reagowaniu na zagrożenie terrorystyczne. Mimo tego, że większość autorów w swoich pracach nie wskazała bezpośrednio znaczenia dzielnicowych, należałoby zaznaczyć, że opisywany przez nich wpływ na bezpieczeństwo jest wysoki, ponieważ to właśnie dzielnicowi Policji utrzymują bezpośredni kontakt ze społecznościami lokalnymi w podległych im rejonach służbowych. Strategie edukacyjne mogą być skutecznym narzędziem w zwiększaniu świadomości społecznej oraz gotowości do ewentualnych reakcji w sytuacjach kryzysowych. Uzyskane wyniki wskazują na konieczność kontynuacji oraz doskonalenia praktyki służby dzielnicowych Policji jak również dalszego rozwijania strategii edukacyjnych. Szczególnie skuteczne szkolenia dla funkcjonariuszy będących dzielnicowymi oraz aktywna współpraca ze społecznościami lokalnymi mogą przyczynić się do zwiększenia bezpieczeństwa społecznego oraz redukcji zagrożeń terrorystycznych. Należy zauważyć jednak ograniczenia przeprowadzonego badania takie jak ograniczony dostęp do literatury i danych, jak również subiektywność interpretacji. W związku z powyższym wyniki artykułu należałoby interpretować w kontekście powyższych ograniczeń, a dalsze badania powinny dążyć do przewycięzania ich, jak również pogłębienia zrozumienia roli i skuteczności pracy dzielnicowych Policji w dziedzinie zapobiegania oraz reagowania na zagrożenia terrorystyczne. Podsumowując, artykuł

ten wniośł wkład w dziedzinę naukową poprzez analizę roli dzielnicowych Policji w kontekście edukacji na temat terroryzmu jak również zaprezentowanie strategii edukacyjnych wspierających społeczności lokalne. Ponadto zwrócono uwagę na istotną kwestię pominięcia roli dzielnicowego w systemie kształcenia, wspierania i kontaktu personalnego mieszkańców. Niniejsze rozważania stanowią fundament do zgłębienia problemu i dalszych badań naukowych.

BIBLIOGRAFIA

1. Adamczuk, M., 2011. Rodzimy terroryzm jako zjawisko zagrażające bezpieczeństwu w Europie, *Bezpieczeństwo narodowe* 1(17), 61.
2. Baczar, P., 2014. Charakterystyka systemu antyterrorystycznego w Polsce, *Zeszyty naukowe* nr 55, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Agrobiznesu w Łomży, 14-15.
3. Drzewicz, A., Gliwa, S., 2017. Znaczenie edukacji obywateli RP w świetle zagrożeń terrorystycznych, *Edukacja dla bezpieczeństwa*, nr 1/2017 (34), Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bezpieczeństwa, 352-353.
4. Hołyst, B., 2015. *Bezpieczeństwo społeczeństwa*, Warszawa: Państwowe Wydawnictwo naukowe, 492-493.
5. Jałoszyński, K., 2019. Służba kontrterrorystyczna Policji, 133, *Przegląd Policyjny*, 5-11.
6. Jałoszyński, K., 2008. *Współczesny wymiar antyterroryzmu*, Warszawa, wyd. TRIO, 11.
7. Justyński, K., 2020. Cooperation Between Local Police Units and the Police Academy in Szczytno, *Internal Security, Special Issue*, 2020, 49-57.
8. Kochańczyk, R., 2020. Activities of Police Schools in the Field of Public Security, *Internal Security, Special Issue*, 61-68.
9. Otczyk, R., 2015. SPAP we Wrocławiu Zadania policji w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi *Acta Universitatis Wratislaviensis no 3692 Studia nad Autorytaryzmem i Totalitaryzmem* 37, 3 Wrocław, 48-49.
10. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 roku - Kodeks Karny (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553, z późn. zm.), rozdział 14, art. 115, par. 20.
11. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz. U. z 2016 r. poz. 1782, z późn. zm.), rozdział 1, art. 1, pkt. 1.
12. Ustawa z dnia 24 maja 2013 roku o środkach przymusu bezpośredniego i broni palnej (Dz.U. 2013 poz. 628, z późn. zm.), 3, art. 45.
13. Riegert, D., Wachnik, M., 2016. Znaczenie edukacji dla bezpieczeństwa *Journal of Modern Science* tom 3/30/2016, 317-333.
14. Stawnicka, J., 2020. Ewolucja priorytetów Komendanta Głównego Policji w kontekście zarządzania strategicznego w Policji, *Zarządzanie zmianą innowacje – organizacje – bezpieczeństwo*, wydawnictwo naukowe Up, 163-185.
15. Szafrąńska, E., Szafrąński, J., 2014. Edukacja na rzecz bezpieczeństwa, „*Journal of Modern Science*”, 21(2), 211-233.

16. Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 czerwca 2016 roku w sprawie metod i form wykonywania zadań przez dzielnicowego i kierownika dzielnicowych, rozdział 1, par. 1.
17. Zubrzycki, W., 2017. Tak Zwany terroryzm, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie.